

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ
عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (183) أَيَّامًا
مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ
فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَ عَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ
طَعَامُ مَسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَ أَنْ
تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (184) شَهْرُ
رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَ
بَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَ الْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمْ
الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَ مَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ
فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَ لَا يُرِيدُ
بِكُمُ الْعُسْرَ وَ لِتَكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا
هَدَاكُمْ وَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (185) وَ إِذَا سَأَلَكَ

عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا

دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَ لِيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ

(186) أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ

هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ

كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ

فَالآنَ بَاشِرُوهُمْ وَ ابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَ كُلُوا وَ

اشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمْ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ

الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتِمُوا الصِّيَامَ إِلَى

اللَّيْلِ وَ لَا تَبَاشِرُوهُمْ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ

تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ

لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ (187) وَ لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ

بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَ تُدْخِلُوهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا

فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

(188)

O ye who believe! Fasting is prescribed to you as it was prescribed to those before you, that ye may (learn) self-restraint,— (fasting) for a fixed number of days; but if any of you is ill, or on a journey, the prescribed number (should be made up) from days later. For those who can do it (with hardship), is a ransom, the feeding of one that is indigent. But he that will give more, of his own free will,— it is better for him. And it is better for you that ye fast, if ye only knew. Ramadhan is the (month) in which was sent down the Quran, as a guide to mankind, also clear (signs) for guidance and judgment (between right and wrong). So every one of you who is present (at his home) during that month should spend it in fasting, but if any one is ill, or on a journey, the prescribed period (should be made up) by days later. Allah intends every facility for you; He does not want to put to difficulties. (He wants you) to complete the prescribed period, and to glorify Him in that He has guided you; and perchance ye shall be grateful. When My servants ask thee concerning Me, I am indeed close (to them): I respond to the prayer of every suppliant when he calleth on Me: let them also, with a will, listen to My call, and believe in Me: That they may walk in the right way. Permitted to you, on the night of the fasts, is the approach to your wives. They are your garments and ye are their garments. Allah knoweth what ye used to do secretly among yourselves; but He turned to you and forgave you; so now associate with them, and seek what Allah hath ordained for you, and eat and

~~~~~  
 drink, until the white thread of dawn appear to you distinct from its black thread; then complete your fast till the night appears; but do not associate with your wives while ye are in retreat in the mosques. Those are limits (set by) Allah: approach not night thereto. Thus doth Allah make clear His signs to men: that they may learn self-restraint. And do not eat up your property among yourselves for vanities, nor use it as bait for the judges, with intent that ye may eat up wrongfully and knowingly a little of (other) people's property.

اے لوگو! جو ایمان لائے ہو، تم پر روزے فرض کر دیے گئے، جس طرح تم سے پہلے انبیاء کے پیروں پر فرض کیے گئے تھے۔ اس سے توقع ہے کہ تم میں تقویٰ کی صفت پیدا ہوگی۔ چند مقرر دنوں کے روزے ہیں۔ اگر تم میں سے کوئی بیمار ہو، یا سفر پر ہو تو دوسرے دنوں میں اتنی ہی تعداد پوری کر لے۔ اور جو لوگ روزہ رکھنے کی قدرت رکھتے ہوں (پھر نہ رکھیں) تو وہ فدیہ دیں۔ ایک روزے کا فدیہ ایک مسکین کو کھانا کھلانا ہے، اور جو اپنی خوشی سے کچھ زیادہ بھلائی کرے، تو یہ اسی کے لئے بہتر ہے۔ لیکن اگر تم سمجھو، تو تمہارے حق میں اچھا یہی ہے کہ روزہ رکھو۔ رمضان وہ مہینہ ہے جس میں قرآن نازل کیا گیا جو انسانوں کے لئے سراسر ہدایت ہے، اور ایسی واضح

تعلیمات پر مشتمل ہے جو راہ راست دکھانے والی اور حق و باطل کا فرق  
کھول کر رکھ دینے والی ہیں۔ لہذا اب سے جو شخص اس مہینے کو پائے، اس کو  
لازم ہے کہ اس پورے مہینے کے روزے رکھے۔ اور جو کوئی مریض ہو یا سفر  
پر ہو تو وہ دوسرے دنوں میں روزوں کی تعداد پوری کرے۔ اللہ تمہارے  
ساتھ نرمی کرنا چاہتا ہے، سختی کرنا نہیں چاہتا۔ اس لئے یہ طریقہ تمہیں بتایا  
جا رہا ہے تاکہ تم روزوں کی تعداد پوری کر سکو اور جس ہدایت سے اللہ نے  
تمہیں سرفراز کیا ہے، اس پر اللہ کی کبریائی کا اظہار و اعتراف کرو اور شکر گزار  
ہو۔ اور اے نبی، میرے بندے اگر تم سے میرے متعلق پوچھیں، تو انہیں بتا  
دو کہ میں ان سے قریب ہی ہوں۔ پکارنے والا جب مجھے پکارتا ہے، میں اسکی  
پکار سنتا اور جواب دیتا ہوں۔ لہذا انہیں چاہیئے کہ میری دعوت پر لبیک  
کہیں اور مجھ پر ایمان لائیں۔ (یہ بات تم انہیں سنا دو) شاید کہ وہ راہ راست پا  
لیں۔ تمہارے لئے روزوں کے زمانے میں راتوں کو اپنی بیویوں کے پاس  
جانا حلال کر دیا گیا ہے۔ وہ تمہارے لیے لباس ہیں اور تم ان کے لئے لباس ہو

—اللہ کو معلوم ہو گیا کہ تم لوگ چپکے چپکے اپنے آپ سے خیانت کر رہے تھے،

مگر اس نے تمہارا قصور معاف کر دیا، اور تم سے درگزر فرمایا۔ اب تم اپنی

بیویوں کے ساتھ شب باشی کرو اور جو لطف اللہ نے تمہارے لئے جائز کر دیا

ہے، اسے حاصل کرو۔ نیز راتوں کو کھاؤ پیو، یہاں تک کہ تم کو سیاہی شب کی

دھاری سے سپیدہ صبح کی دھاری نمایاں نظر آجائے۔ تب یہ سب کام چھوڑ کر

رات تک اپنا روزہ پورا کرو۔ اور جب تم مسجدوں میں معتکف ہو تو بیویوں

سے مباشرت نہ کرو۔ یہ اللہ کی باندھی ہوئی حدیں ہیں، ان کے قریب نہ

پھٹکنا۔ اس طرح اللہ اپنے احکام لوگوں کے لئے بصراحت بیان کرتا ہے،

توقع ہے کہ وہ غلط روئے سے بچیں گے۔ اور تم لوگ نہ تو آپس میں ایک

دوسرے کے مال ناروا طریقہ سے کھاؤ اور نہ حاکموں کے آگے ان کو اس

غرض کے لئے پیش کرو کہ تمہیں دوسروں کے مال کا کوئی حصہ قصداً ظالمانہ

طریقے سے کھانے کا موقع مل جائے۔

ऐ लोगो जो ईमान लाए हो, तुमपर रोज़े फ़र्ज़ कर दिए गए, जिस तरह तुमसे पहले अंबिया के पैरौओं पर फ़र्ज़ किए गए थे | इससे तवक्को है

कि तुममें तक़्वा की सिफ़त पैदा होगी | चन्द मुकरर दिनों के रोज़े हैं  
 | अगर तुममें से कोई बीमार हो या सफ़र पर हो तो दूसरे दिनों में  
 इतनी ही तादाद पूरी कर ले | और जो लोग रोज़ा रखने की कुदरत  
 रखते हों (फिर न रखें) तो वे फिदया दें | एक रोज़े का फिदया एक  
 मिसकीन को खाना खिलाना है, और जो अपनी खुशी से कुछ ज़्यादा  
 भलाई करे तो यह उसी के लिए बेहतर है | लेकिन अगर तुम समझो  
 तो तुम्हारे हक़ में अच्छा यही है कि रोज़ा रखो | रमज़ान वह महीना  
 है जिसमें कुरआन नाज़िल किया गया जो इनसानों के लिए सरासर  
 हिदायत है और ऐसी वाज़ेह तालीमात पर मुश्तमिल है जो राहे-रास्त  
 दिखानेवाली और हक़ व बातिल का फ़र्ज़ खोलकर रख देनेवाली हैं |  
 लिहाज़ा अब से जो शख्स इस महीने को पाए, उसको लाज़िम है कि  
 इस पूरे महीने के रोज़े रखे | और जो कोई मरीज़ हो या सफ़र पर हो  
 वह दूसरे दिनों में रोज़ों की तादाद पूरी करे | अल्लाह तुम्हारे साथ  
 नर्मी करना चाहता है, सख्ती करना नहीं चाहता | इसलिए यह तरीका  
 तुम्हें बताया जा रहा है ताकि तुम रोज़ों की तादाद पूरी कर सको और  
 जिस हिदायत से अल्लाह ने तुम्हें सरफ़राज़ किया है, उसपर अल्लाह  
 की किबरियाई का इज़हार व अतिराफ़ करो और शुक्रगुज़ार बनो | और  
 ऐ नबी, मेरे बन्दे अगर तुमसे मेरे मुताल्लिक पूछें तो उन्हें बता दो कि  
 मैं उनसे करीब ही हूँ | पुकारनेवाला जब मुझे पुकारता है, मैं उसकी  
 पुकार सुनता और जवाब देता हूँ | लिहाज़ा उन्हें चाहिए कि मेरी दावत  
 पर लब्बैक कहें और मुझपर ईमान लाएँ | (यह बात तुम उन्हें सुना  
 दो) शायद कि वे राहे-रास्त पा लें | तुम्हारे लिए रोज़ों के ज़माने में  
 रातों को अपनी बीवियों के पास जाना हलाल कर दिया गया है | वे

~~~~~

तुम्हारे लिए लिबास हैं और तुम उसके लिए लिबास हो । अल्लाह को मालूम हो गया कि तुम लोग चुपके-चुपके अपने आप से खियानत कर रहे थे, मगर उसने तुम्हारा कुसूर माफ़ कर दिया और तुमसे दरगुज़र फ़रमाया । अब तुम अपनी बीवियों के साथ शबबाशी करो और जो लुत्फ़ अल्लाह ने तुम्हारे लिए जाइज़ कर दिया है, उसे हासिल करो । नीज़ रातों को खाओ-पियो, यहाँ तक कि तुमको स्याही-ए-शब की धारी से सपीदए-सुबह की धारी नुमायाँ नज़र आ जाए । तब ये सब काम छोड़कर रात तक अपना रोज़ा पूरा करो । और जब तुम मस्जिदों में मुअतकिफ़ हो तो बीवियों से मुबाशिरत न करो । ये अल्लाह की बाँधी हुई हदें हैं, इनके करीब न फटकना । इस तरह अल्लाह अपने अहकाम लोगों के लिए बसराहत बयान करता है, तवक्को है कि वे ग़लत रवैये से बचेंगे । और तुम लोग न तो आपस में एक-दूसरे के माल ना-रवा तरीक़े से खाओ और न हाकिमों के आगे उनको इस गरज़ के लिए पेश करो कि तुम्हें दूसरों के माल का कोई हिस्सा कसदन ज़लिमाना तरीक़े से खाने का मौक़ा मिल जाए ।